

Moja Niepodległa

<https://mojaniepodlegla.pl/mn/11-xi-w-dokumentach-aip/dokumenty-wg-miejscowos/warszawa/6877,Informacja-dzienna-Departamentu-III-MSW-z-dn-17-XI-1981-r-dot-oceny-obchodow-63-.html>
04.05.2024, 06:28

Informacja dzienna Departamentu III MSW z dn. 17 XI 1981 r. dot. oceny obchodów 63. rocznicy odzyskania niepodległości w porównaniu do analogicznych wydarzeń w latach ubiegłych, IPN BU 0296/197 t. 2, s. 125-129.

Wymienione osoby: A.Czuma, W. Ziemiński;
wymienione miejscowości: Warszawa, Kraków, Gdańsk, Katowice, Szczecin, Sieradz, Słupsk, Ostrołęka, Kalisz, Suwałki, Toruń, Tarnów, Legnica, Siedlce, Gorzów Wlkp., Nowy Sącz, Piotrków, Bielsko-Biała, Zamość, Bydgoszcz, Opole, Tarnobrzeg, Skierniewice, Wałbrzych, Koszalin, Białystok, Olsztyn, Lublin, Krosno, Chełm, Łomża, Łódź.

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH
DEPARTMENT III

WARSZAWA, dn. 17.11. 1981.
T A J N E

115

INFORMACJA

Spis 111 por. 73

dot. oceny obchodów 63 rocznicy odzyskania niepodległości w porównaniu do analogicznych wydarzeń w latach ubiegłych.

Obchody rocznicy 11 listopada odbyły się w bieżącym roku na terenie większości województw: Warszawa, Kraków, Gdańsk, Katowice, Szczecin, Sieradz, Słupsk, Ostrołęka, Kalisz, Suwałki, Toruń, Tarnobrzeg, Legnica, Siedlce, Gorzów Wlkp., Nowy Sącz, Piotrków, Bielsko-Biala, Zamość, Bydgoszcz, Opole, Tarnobrzeg, Skierdziejewice, Wałbrzych, Kązalin, Riałatów, Cierzyn, Lublin, Krosno, Chelm, Łomża. W ograniczonej wielkości przypadki obchody miały podobny przebieg według ustalonego schematu: uroczysta masa św. w Katedrze lub Kościele, pochód do miejsca historycznych Grobów Nieznanego Żołnierza, tablice pamiątkowe, cmentarze itp. /, przy których odbywały się wiece, składano wieńce i wianki kwiatów. Wepółorganizatorami obchodów byli przedstawiciele ZR "Solidarność" oraz działacze ugrupowań antykomunistycznych /KPN, RMP, ROPC i itp./, udział w uroczystościach wzięły grupy młodzieży szkolnej i akademickiej /NZS/.

Ta forma obchodów rocznicy 11 listopada zapoczątkowana została w roku 1978, kiedy to dzięki do konferencji z władzami aktywizacji grup antykomunistycznych zorganizowali masowe imprezy w Warszawie, Poznaniu i Gdańsku. Zorganizowanie przez elementy antykomunistyczne manifestacji ulicznych stanowiło w 1978 r. nową jakość w procesie eskalacji wrzędzi działań. Do 1978 r. grupy antykomunistyczne podejmowały działania demonstracyjne okazjonalnie w konkretnych sprawach /np. i sprawy śmierci Pyjasa, głosząca w obronie represjonowanych itp./, w 1978 r. po raz pierwszy podjęto próbę otwartej, ideologiczno-politycznej konfrontacji pod hasłami nawiązującymi do poczucia patriotyzmu w duchu tradycji Polski burżuazyjnej, a więc antykomunizmu i antyradzieckości.

Należy podkreślić, że w porównaniu z rokiem 1980 obchody rocznicy 11 listopada w br. miały dużo większy zasięg. Według posiadanych informacji ogółem w obchodach wzięło udział ponad 100 tys. osób z większości 31 województw, podczas gdy w 1980 r. - ok. 40 tys. osób z 13 województw.

JAKOŚĆ IWA NIWA PRZYKONIAWA

116

3

W omawianych latach, w okresie poprzedzającym zaplanowane imprezy wzrosła liczba kolportażu ulotki i kłopoty zawiadamiających o terminie i programie obchodów oraz intensywnie przygotowywane okolicznościowe hasła, transparenty i symbole nawiązujące do rocznicy oraz propagujące działalność poszczególnych grup. Podczas składania wieńców wzrosła liczba prowokacyjnych okrzyków np.: "żądamy prawdy o Katyń", "nie ma chleba bez wolności", "czeka odłam bezpieki", "niech żyje polnia radziecka", "niech żyje KOR", "niech żyje ROPCzO", "niech żyją twórcy oręta", "żądamy prawdy w prasie, radio i telewizji" itp. Nawiązanie do tradycji i symboli sanacyjno-burżuazyjnej Polski miało na celu wyraźne wypukanie antyradzieckości rzekomo silnie zakorzenionej w świadomości politycznej narodu. Ślad w przygotowanych wystąpieniach osób, przewidzianych jako mówcy w trakcie poszczególnych imprez, akcenty antyradzieckie występowały również często, jak akcenty o wymowie antykapitalizmu i antykomunizmu i na równi z elementami apoteozy klerykalizmu i tradycji Polski okresu międzywojennego. Efekty tych zabiegów, w których główną rolę odgrywał ROPCzO i KOR były niespodziewanie do samizdatu i przedsięwziętych przez organizatorów poczynań. W wyniku podjętych przeciwdziałań nie osiągnięto ani zakładanej frekwencji, a zwłaszcza przewidywanego wydźwięku społecznego organizowanych imprez.

Rok 1981 stanowi pewnego rodzaju przełom tak pod względem zasięgu czy też geografii zjawiska jak liczebności oraz przygotowań propagandowych organizacji obchodów rocznicy odzyskania niepodległości. Otóż obchody 63 rocznicy odzyskania niepodległości zorganizowano w 31 województwach. Liczba osób uczestniczących w uroczystościach przedstawia się następująco: w Warszawie - ok. 20 tys., w Gdańsku - w mszy brało udział ok. 15 tys. osób a pod pomnikiem 8 tys., w Krakowie - 6 tys. osób, w Łodzi - 3 tys., w Katowicach 3 tys. osób. Przebieg obchodów spotkał się z pozytywnymi ocenami ludzi zgromadzonych na trasie pochodu. Uroczystości w Warszawie filmowały ekipy WFD oraz CBS, NBC, ITM, filmowcy z RPN. W trakcie uroczystości kolportowano lub sprzedawano nielegalne publikacje KPN, HRN oraz fotografie Pilsudskiego. We wszystkich wypadkach wystąpienia mówców cechowały silne akcenty antyradzieckie i antykomunistyczne. Zwracała uwagę obecność liczących grup KPN, KOWP, RMP, ROPCzO, KSN, NZS oraz ZR "Solidarność". W czasie pochodów niesiono bardzo dużą ilość transparentów z hasłami synonimami przez KPN, RMP i NZS dot. m. in. uwolnienia więźniów politycznych, sprawy Katyń.

117

3

Cechą charakterystyczną imprez organizowanych z okazji 11 listopada jest wykorzystywanie odbywających się w tym dniu uroczystości kościelnych do organizowania bezpośrednio pod młazach i nabożeństwach manifestacji, przemarszów pod pomniki o pierwsoplanowym znaczeniu dnia danego miasta. Towarzyszy temu zbiorowe śpiewanie tradycyjnych pieśni wojskowych i religijnych oraz wnoszenie hasła i okrzyków, a także noszenie transparentów, w tym roku szczególnie przez grupy KPN o uwolnienie więźniów politycznych.

Najpoważniejszy zasięg obchodów od roku 1978 stwierdzić można w: Warszawie, Gdańsku, Krakowie, Łodzi i Katowicach. Porównując zasięg, liczbę uczestników, formy organizowania obchodów 11 listopada na przestrzeni trzech ostatnich lat dostrzega się w każdym względzie tendencję rosnącą.

W Warszawie w 1978 r. w uroczystościach /odbywających się według wymienionego na wstępie schematu/ udział wzięło ok. 2 tys. osób, przy czym zwracał uwagę duży i aktywny udział młodzieży. Przed rozpoczęciem nabożeństwa w Katedrze, rozkolportowano ok. 500 egz. broszury KSN-KOR "W 60-tą rocznicę", z czego przejechano ok. 100 egz. W roku 1979 w trakcie przygotowań największą aktywność wykazywało środowisko osób skupione wokół KPN. Niezależnie od KPN do obchodów tej rocznicy przygotowywały się inne odłamy ROPCzO - A. Czuma, W. Ziembińskiego i RMP. Cel deklarowanego celu tych imprez, jakim było uczczenie rocznicy odzyskania niepodległości, jej organizatorom zależało również na wykorzystaniu tej okazji do zademonstrowania wobec opinii społecznej w kraju i za granicą rozmiarów rzekomego rozszerzenia się bazy ich społecznego oddziaływania, a także ponownego odwołania się do obchodzonych powrocznie przez władze i społeczeństwo świąt państwowych poprzez apolaryzowanie daty 11 listopada jako jedynie zabiegającego - ich zdaniem - na miano święta narodowego Polaków. W 1979 roku tradycyjną trasą pod Grób Nieznanego Żołnierza przezebrali pochód 2,5 tys. ludzi między 2 transparenzami z symbolami "Polski Walczącej", a także flagi i pochodnie. Również w 1980 r. z inicjatywy aktywów KPN, KPSB i RMP ułożono podać atmosferę niekorzystnych nastrojów społecznych. Najliczniejsze zgromadzenie odbyło się 11.XI. w Gdańsku - ok. 20 tys. osób /w tym ok. 40 % młodzieży/.

Rok 1978 ująć można niejako za wyjątkowy rozpatrując skalę zjawiska. Liczebność uczestników obchodów rocznicy 11.XI. była w tym roku najmniejsza: w Warszawie - 1,9 w., w Krakowie - 150 osób, w Gdańsku - 250 osób, w Łodzi - kilkadziesiąt osób. W dniu 10 - 11 listopada ujawniono i zakwestionowano ponad 13 tys. egz. wrzędzi materiałów propagandowych nawiązujących do rocznicy. W 1979 r. w Krakowie wzięło udział ok. 300 osób, w Gdańsku - ok. 250 osób, w Łodzi - kilkadziesiąt osób.

118

3

W bieżącym roku inny charakter miały też przygotowania do obchodów rocznicy 11 listopada. Atmosferę w kierunku obchodów tworzyła nie tylko akcja propagandowo-ulotkowa jak co roku, ale nowe inicjatywy takie jak: nadanie Stoczni Remontowej w Gdańsku im. J. Pilsudskiego, w Łodzi - wystąpienie z propozycją przemianowania ul. Niepodległości n. ul. im. Pilsudskiego oraz wmurowanie tablicy pamiątkowej w domu, w którym przeżywał J. Pilsudski. Inną formą propagowania rocznicy 11 listopada były organizowane przez ZR "Solidarność" uroczyste koncerty jak np. w Kaliszu - koncert w teatrze pod hasłem "Wolność pieśni i poezji polskiej" ekspozycja zabytków i mit Pilsudskiego w aspekcie tradycji legijonowej i walki z bolszewizmem; w WSP w Klejwach odbyła się natomiast sesja popolarno-musowa na której wygłoszono referaty nt. "Pilsudski prawda a legenda" oraz "Pilsudski a Sikorski". W Krakowie pak 7 bm. /przy ul. Ks. Józefa odsłonięto tablicę pamiątkową, upamiętniającą miejsce formowania 1 Pułku Artyleri Legjonów Polskich - J. Pilsudskiego, a 9 bm. na pl. Wiosny Ludów w budynku Urzędu Miasta Krakowa, na dziedzińcu odbyła się kolejna uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej związanej z osobą J. Pilsudskiego.

Wszystkie te inicjatywy są jakościowo nową formą obchodów rocznicy 11 listopada i próbą ekspozycji roli J. Pilsudskiego w dziele odzyskania niepodległości oraz czynnika obrodowego narodu polskiego z pominięciem uwarunkowań zewnętrznych, które przyczyniły się do odrzucenia Polski. Może to wywołać wrażenie - zwłaszcza w kontekście dokonywanych porównań 1918 roku do czasów bieżących - iż obecnie dla osiągnięcia zakładanych celów "odzyskania suwerenności" można nie liczyć się z żadnymi ograniczeniami dyktowanymi przez rzeczywistość. Podkreślenie konieczności "odzyskania niepodległości" sugeruje jej aktualny brak, a przez formowania walki z zaborcami w czasie I wojny światowej z "obecna walka społeczeństwa" wywołuje wrażenie iż teraz naród również "walczy o niepodległość" rzekomo ograniczoną przez nasze sojusze. Rodzi to określone konsekwencje, wpływając na atmosferę społeczno-polityczną.

Przeniesieniem tego ciągu rocznicowego na dzień dzisiejszy jest również koncepcja Zarządu Regionalnego Małopolska zorganizowania tzw. "Dnia wolności", który chcą ogłosić świętem ogólnonarodowym obchodzonego w całym kraju 29 listopada, 29.XI. planowana jest masa na Wawel poświęcenia wolności i uwolnienia więźniów politycznych oraz przemarsz ulicami Krakowa do Ryńku Głównego, gdzie odbędzie się manifestacja i podjęcie rezolucji w w/wym. sprawach.

Tego rodzaju wystąpienia przyczyniają się do propagowania nastrojów nacjonalistycznych i tworzenia atmosfery antyrządowości oraz wyraźnego nadużywania odłamów dawnych walk o niepodległość do bieżących celów politycznych. Dotyczy to zarówno wystąpień części reprezentantów "Solidarności" jak i przedstawicieli różnych ugrupowań antysocjalistycznych, którzy zabierali głos.

1. Omówiony w niniejszej informacji problem obchodów 11 listopada dotyczy także innych rocznic, jak np. rocznicy powstania listopadowego, styczniowego, 3 Maja itp. Dotychczasowa analiza faktów porwała wyciągnąć wniosek, że zjawiska te będą przybierały coraz większy zasięg. W związku z tym kwestia obchodów rocznic historycznych wymaga jasnego rozstrzygnięcia.
2. Jednoznaczne, otwarte stanowisko władz państwowych w sprawach dotyczących organizowania obchodów rocznic historycznych, jak np. 11 listopada rozładuje napięcia społeczne towarzyszące dotychczas zarówno przygotowaniom jak i samym uroczystościom rocznicowym. Będzie to jednocześnie wykładnia do oczekiwania od organizatorów imprezy, bez względu na jego przynależność polityczną czy też związkową, rygorów prawno-administracyjnych dot. organizowania obchodów w miejscach publicznych (przemarsze, wiece, składanie kwiatów pod pomnikami itp.) na podst. KPA i Kodeksu Wykroczeń.
3. W przypadku przeprowadzania uroczystości w sposób sprzeczny z obowiązującymi każdego obywatela PRL normami prawnymi jak np.: przeprowadzenie uroczystości mimo zakazu odpowiednich organów państwowych, wykroczenie poza ustalony program, zmiana trasy pochodu, poinformowanie tylko o planowanych uroczystościach, a nie wyłącznie wniosku o zgodę na ich organizowanie, winno w każdym przypadku spotkać się z konsekwentną i stanowczą reakcją służb porządkowych.
4. Ze społecznego punktu widzenia takie uregulowanie problemu uwiarygodni w opinii publicznej oficjalne obchody rocznicy niepodległości, odbierze posmak sensacyjności nadawany przez wrogie ugrupowania.

DYREKTOR DEPARTAMENTU III
/plk H. WALCZYŃSKI/

Pliki do pobrania

[Informacja dzienna Departamentu III MSW z dn. 17 XI 1981 r. dot. oceny obchodów 63. rocznicy odzyskania niepodległości w porównaniu do analogicznych wydarzeń w latach ubiegłych, IPN BU 0296/197 t. 2, s. 125-129. \(pdf, 2.96 MB\)](#)